

Sosiaali- ja terveysministeriö
annika.parsons@stm.fi ja kirjaamo@stm.fi
PL 33
002300 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntö STM/1770/2019

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ja laiksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan itsenäistymisvarojen viimesijaiseksi maksupäiväksi ajankohta, jolloin nuori täyttää 25 vuotta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, ettei kunnan velvollisuutta järjestää jälkihuoltoa siihen saakka, kun nuori täyttää 25 vuotta, sovellettaisi lapsiin ja nuoriin, joiden oikeus jälkihuoltoon on päättynyt ennen 1.1.2020.

Esityksellä myös korjattaisiin lastensuojelulaissa olevat hallintokäyttölain viittaukset viittauksiksi eduskunnan 19.2.2019 hyväksymään lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Suomen Kuntaliitto pitää näitä esityksiä kannatettavina.

Kuntaliiton näkemykset tarvittavista lisätäsmennyksistä

Suomen Kuntaliitto esittää, että voimassa olevan lastensuojelulain 6 §:ää ja 76 §:ää täsmennettäisiin jälkihuoltoikärajan noston vuoksi. Ehdotettavilla täsmennyksillä lakia selkeytettäisiin ja helpotettaisiin lain toimeenpanoa käytännössä.

Voimassa olevan lainsäädännön, myös lastensuojelulain, tulisi olla mahdollisimman selkeää ja helposti ymmärrettävää ja sovellettavaa sitä toteuttavalle kunnan viranhaltijalle ja palvelua tarvitseville asiakkaille ja heidän perheilleen.

Lakia muutettaessa pitäisi samassa yhteydessä pyrkiä vähentämään ja poistamaan tulkinta-epäselvyyksiä aiheuttavia kohtia. Lakimuutosten vaikutuksia arvioitaessa ei voida kiinnittää huomiota ainoastaan taloudellisiin vaikutuksiin. Toiminnalliset ja hallinnolliset vaikutukset ovat vähintäänkin yhtä tärkeitä ja niistä pitkälti riippuu se, kuinka hyvin lait pystytään käytännön tasolla toimeenpanemaan.

Edellä mainituista syistä johtuen Suomen Kuntaliitto esittää, että voimassa olevan lastensuojelulain 6 §:n määritelmää lastensuojelulaissa tarkoitettavasta nuoresta täsmennetään. Voimassa olevan lastensuojelulain 6 §:n mukaisesti lastensuojelulaissa pidetään lapsena alle 18-vuotiaista ja nuorena 18-20-vuotiaista. Nuoren määritelmä noudattaa aiempaa jälkihuollon ikärajaa. Tämän ikärajan muuttuessa lakimuutoksen myötä 20 vuodesta 25-vuoteen tulisi nuoren käsite saattaa ajan tasalle ja samalla arvioida se, mitä muita vaikutuksia liittyvät muihin pykäliin, joissa nuoren käsitettä käytetään. Lastensuojelulaissa käytetään nuori -käsitettä 18 pykälässä (3 a §, 5 §, 6 §, 11 §, 12 §, 16 §, 16 a §, 16 b §, 24 §, 30 §, 33 §, 55 §, 59 §, 60 §, 75 §, 76 §, 76 a § ja 77 §).

Käytännön toimeenpanon kannalta on tärkeää, että kaikilta osin on selvää, mitä nuorella tarkoitetaan lastensuojelulaissa.

Toinen mahdollisuus olisi kehittää tähän yhteyteen oma käsite, esimerkiksi jälkihuoltoon oikeutettu nuori.

Lastensuojelulain 76 §:ssä säädetään jälkihuollon sisällöstä. Säännöksen mukaan

*“Kunnan on järjestettävä jälkihuolto **lapsen tai nuoren tuen tarpeisiin perustuva 30 §:n 4 momentin mukainen asiakassuunnitelma huomioon ottaen tukemalla lasta tai nuorta sekä hänen vanhempiaan ja huoltajiaan** sekä henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tai nuori on, siten kuin tämän lain avohuollon tukitoimia koskevassa 7 luvussa, perhehoitajien tukemista huollon siirron jälkeen koskevassa 46 §:n 2 momentissa, ihmissuhteita ja yhteydenpitoa koskevassa 54 §:ssä sekä tässä luvussa säädetään.*

Jälkihuollon päättyessä sosiaalityöntekijän on tarvittaessa laadittava yhdessä nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan jälkihuollon päättymisen jälkeen nuoren käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet.”

Jälkihuoltoikärajan noustua jälkihuolto täysi-ikäiselle voi pisimmillään kestää 7 vuotta. 18-24-vuotiaan nuoren jälkihuollollinen tarve ja jälkihuollon sisältö poikkeavat olennaisesti niiden lasten jälkihuollollisesta tarpeesta ja jälkihuollon sisällöstä, jotka ovat sijoituksen päättyessä ja jälkihuollon alkaessa esimerkiksi 10-12-vuotiaita.

Myös vanhempien ja huoltajien rooli ja vastuu jälkihuollettavan elämässä on erilainen täysi-ikäisillä ja alaikäisillä jälkihuollettavilla. Täysi-ikäisten jälkihuollettavien vanhemmille tehtävillä suunnitelmissa ja palvelujen myöntämisellä heille lastensuojelun kautta ei ole sellaista tarvetta kuin lapsen ollessa alaikäinen jälkihuollettava.

Nykymuodossaan 76 § edellyttäisi kaikenikäisten jälkihuollettavien huoltajille ja vanhemmille tehtäviä suunnitelmia ja tuen myöntämistä heille lastensuojelun kautta. Sääntely ei enää taroituksenmukaista eikä vastaa tulevaan haasteeseen, jossa on kehitettävä jälkihuollon palveluja entistä suuremmalle määrälle täysikäisiä jälkihuollettavia ja tehostettava työtä erityisesti nuorten koulutus- ja opiskelumahdollisuuksien tukemisessa ja kiinnittymisessä työmarkkinoihin.

Kuntaliitto ehdottaa 76 §:n täsmentämistä siten, että 1 momentissa säädettäisiin lasten jälkihuollosta muutoin samoin kuin nyt, mutta jättäen **“nuori”** pois momentista:

Kunnan on järjestettävä jälkihuolto lapsen tai nuoren tuen tarpeisiin perustuva 30 §:n 4 momentin mukainen asiakassuunnitelma huomioon ottaen tukemalla lasta tai nuorta sekä hänen vanhempiaan ja huoltajiaan sekä henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tai nuori on, siten kuin tämän lain avohuollon tukitoimia koskevassa 7 luvussa, perhehoitajien tukemista huollon siirron jälkeen koskevassa 46 §:n 2 momentissa, ihmissuhteita ja yhteydenpitoa koskevassa 54 §:ssä sekä tässä luvussa säädetään.

Edellyttäen, että nuoren käsite muutetaan pykälässä 6, momentissa 2 voitaisiin säätää nykyistä täsmällisemmin nuoren jälkihuollosta korostaen sitä, että nuoren jälkihuoltopalvelut olisi järjestettävä yhteistyössä nuoren ja hänen läheistensä kanssa. Palveluilla tuettaisiin nuoren hyvinvointia, itsenäistymistä, elämässä pärjäämistä, opiskelua ja työelämään kiinnittymistä.

Perusteluissa tulisi kuvata, mitä palveluja nämä käytännössä ovat ja sitä, miten ne muuttavat jälkihuollon palvelujen nykytilaa. Lisäksi tulisi arvioida niiden kustannusvaikutuksia suhteessa niihin kustannuksiin, joita jo nyt on arvioitu olevan jälkihuoltovelvoitteen laajentamisella. Esimerkiksi tehostetulla opinto-ohjauksella, opiskeluhuollon palveluilla tai kohdennetuilla työllisyyspalveluilla voi olla kustannusvaikutuksia, vaikkakin niitä on erittäin vaikea tässä vaiheessa arvioida, koska tuleva mahdollinen tarve ei ole tiedossa. Myöhemmässä vaiheessa vaikutusarviointi ja taloudellisten resurssien kohdentaminen voivat kuitenkin tulla kyseeseen ja kohdentua mahdollisesti myös esimerkiksi työvoimahallinnon tai opetustoimen hallinnonalalle.

Ehdotettu täsmennys tukisi mielekkäällä tavalla jälkihuollon kehittämistä ja palvelujen räätälöintiä nuoren tarpeisiin sopiviksi eri ikäisillä jälkihuollettavilla. Se edistäisi myös hallitusohjelman sivulla 146 olevaa jälkihuoltoa koskevaa kirjausta: *"Kehitetään lastensuojelun jälkihuoltoa. Annetaan nuorelle riittävä tuki matkalla aikuisuuteen."*

Nykyinen 3 momentti voisi jäädä voimaan sellaisenaan.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Myllärinen
johtaja, sosiaali- ja terveysasiat

Aila Puustinen-Korhonen
erityisasiantuntija